

Vít KUBÁSEK, *Konfesionalita nižší šlechty v Prácheňském a Plzeňském kraji počátkem 17. století*, České Budějovice 2022, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, diplomová práce, 150 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Výzkum dějin nižší šlechty v Království českém v předbělohorském období má v domácí historiografii dlouhou tradici, která sahá hluboko do 19. století, jak to ostatně autor předloženého pojednání doložil v úvodní kapitole. Právě tímto směrem se ve svých výzkumech ubíral také Vít Kubásek, jenž v diplomové práci z různých úhlů pohledu analyzoval nedatovaný soupis 95 katolických příslušníků nižší šlechty usazených v Prácheňském a Plzeňském kraji, pocházející z prvního desetiletí 17. století. Výše uvedený pramen studoval v Národním archivu v Praze, ve fondu Archiv pražského arcibiskupství.

Samotné pojednání lze rozčlenit do dvou vnitřně propojených částí. V prvním kompilačně pojatém oddíle autor nastínil vývoj bádání o dějinách (nižší) šlechty na prahu novověku v českém dějepisectví od 19. století do současnosti. Zde je třeba podotknout, že se nijak nepokusil zhodnotit kvalitativní stránku a přínos tematizovaných prací. Pouze výčtově uvedl jednotlivé autory a témata, kterými se ve svých povětšinou analytických studiích ve vztahu k nižší šlechtě zabývali. Stranou pozornosti dále neponechal otázky týkající se historického vývoje urozené vrstvy společnosti českých zemí od středověku do počátku 17. století. Poté se ve svém výkladu zaměřil na postižení hospodářského zázemí a uměleckého (literárního) mecenátu nižší šlechty v kontextu Království českého, přičemž důraz kladl na urozené jedince v Plzeňském a Prácheňském kraji.

Jádro diplomové práce tvoří druhý oddíl. V něm autor vypracoval biogramy 95 nižších šlechticů uvedených ve výše zmiňovaném dobovém soupisu. Při jejich koncipování vycházel ze stávající odborné literatury. Stranou pozornosti neponechal ani vydané berní rejstříky z let 1603 a 1615, různé soupisy držitelů zemských úřadů v Království českém, písemnosti související s činností zemských sněmů a další prameny (osobní korespondence, rodinné paměti). Pokud mu to omezená vypovídací hodnota pramenů dovolila, zaměřil se v jednotlivých heslech na ozřejnění veřejné kariéry konkrétního jedince, jeho hospodářské zázemí a literární mecenát, příbuzenské vazby k dalším šlechticům či šlechtickým rodům a náboženské vyznání dané osoby. V závěru práce se pak pokusil získané informace interpretovat v kontextu dosavadních znalostí o raně novověkých nižších šlechticích usedlých v Plzeňském a Prácheňském kraji.

Připomínky k předložené práci jsou koncepčního, věcného i formálního charakteru. Především v úvodní kapitole postrádám jakoukoli informaci o metodologickém ukotvení pojednání. Inspiroval se autor nějakým moderním metodologickým přístupem současné historické vědy, nebo jde o pouhé převyprávění informací získaných z konkrétního historického pramene a sekundární literatury? Také bych rád upozornil na několik nesrovnalostí při práci se sekundární literaturou. Spolueditorem deníku Adama mladšího z Valdštejna z let 1602-1633 není, jak uvedl autor pojednání, Petr Mareš, nýbrž Petr Mařa. Stejně tak editorem kolektivní monografie *Utváření identity ve vrstvách paměti*, České Budějovice 2011 (= *Opera historica* 15) nebyl pouze Václav Bůžek, ale také Jaroslav Dibelka. Rovněž nemohu souhlasit s názorem autora, že k současným představitelům historicko-topograficky orientovaných výzkumů nižší šlechty patří Jiří Zálaha. Pokud vím, uvedený historik a archivář zemřel již v roce 2009 (s. 10).

Velké výhrady směřuji především k jazykové a stylistické stránce pojednání. To se vyznačuje nejednotnou volbou slovesného času, osoby výkladu (v práci se vyskytují dvě osoby výkladu - první a třetí osoba singuláru) a velmi častým nefunkčním opakováním slov. Navíc některé věty či souvětí postrádají smysl. Kupříkladu na s. 9 autor uvádí, že "... *nižší šlechta nikdy nevlastnila takový politický význam [jako vyšší šlechta] a obsazovala nižší úřady v Království českém.*" Především nerozumím tomu, jak mohly urozené osoby vlastnit nějaký význam? Ovšem i druhá část citovaného souvětí vzbuzuje jisté rozpaky, neboť z textu není na první pohled jasné, jaké úřady autor pojednání míní - dvorské, zemské, případně nějaké jiné. Na stejné straně v posledním odstavci autor rovněž používá podle mého názoru neadekvátní slovní spojení "*nejvyšší šlechtická společnost*". Z kontextu si nejsem jistý jeho konkrétním významem. Zda tím autor míní příslušníky panského stavu, nebo má na mysli termín "aristokracie", o němž se zmiňuje v předchozím odstavci? S tím se proto pojí otázka, jakým způsobem autor předloženého pojednání vnímá termíny aristokracie a šlechta? Je mezi nimi nějaký rozdíl, nebo jde o pouhá synonyma?

Uvedené připomínky slouží především jako možné podněty pro autora. Analytická rozprava Víta Kubáska přináší množství vědeckých poznatků, které obohacují dosavadní bádání o nižší šlechtě v českých zemích na počátku 17. století. Předložené pojednání je výsledkem samostatného badatelského úsilí a nemalé píce. Proto diplomovou práci Víta Kubáska doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **velmi dobře**.